

Enkele verduidelijkingen over de introductie van *Albizia julibrissin* in de westerse wereld

Dirk DE MEYERE¹⁾

Samenvatting – Enkele verduidelijkingen over de introductie van Albizia julibrissin in de westerse wereld – De introductie van *Albizia julibrissin* in de westerse wereld wordt aan de hand van literatuuronderzoek verduidelijkt. De soort werd in Italië voor het eerst ingevoerd in 1749 door FILIPPO DEGLI ALBIZZI, naar wie het genus *Albizia* pas later in 1772 door ANTONIO DURAZZINI werd genoemd. Toch was de soort, als *Mimosa julibrissin*, reeds eerder bekend in Frankrijk (PIERRE D'INCARVILLE, ca 1743) en Engeland (RICHARD BATEMAN, 1745). In Noord-Amerika werd ze voor het eerst geïntroduceerd en gekweekt door ANDRÉ MICHAUX (ca 1786-1790). In het huidige België werd de soort begin van de 19e eeuw als orangerieplant gekweekt.

Sommaire – Quelques clarifications sur l'introduction d'Albizia julibrissin dans le monde occidental – Dans le monde occidental, l'introduction d'*Albizia julibrissin* est expliqué sur base de recherche littéraire. La première introduction en Italie de l'espèce a été réalisée en 1749 par FILIPPO DEGLI ALBIZZI, d'après qui le genre *Albizia* a été nommé plus tard en 1772 par ANTONIO DURAZZINI. Pourtant, l'espèce (sous le nom de *Mimosa julibrissin*) était déjà connue en France (PIERRE D'INCARVILLE, vers 1743) et en Angleterre (RICHARD BATEMAN, 1745). En Amérique du Nord, elle a été introduite et cultivée pour la première fois par ANDRÉ MICHAUX (vers 1786-1790). Sur le territoire de la Belgique actuelle, elle était cultivée comme plante d'orangerie au début du 19^e siècle.

Summary – Some Clarifications on the Introduction of Albizia julibrissin in the Western World – The introduction of *Albizia julibrissin* in the western world is clarified through literature review. The species was first introduced in Italy in 1749 by FILIPPO DEGLI ALBIZZI, after whom the genus *Albizia* was named later in 1772 by ANTONIO DURAZZINI. However, the species, as *Mimosa julibrissin*, was known earlier in France (PIERRE D'INCARVILLE, ca 1743) and England (RICHARD BATEMAN, 1745). In North America, it was first introduced and cultivated by ANDRÉ MICHAUX (ca 1786-1790). In present-day Belgium, it was grown as an orangery plant in the early 19th century.

INLEIDING

Bij het reviseren van een van de artikelen voor het huidige jaarboek kwam de introductie van *Albizia julibrissin* [Ill. 1] in Europa ter sprake. Bij verder nazicht in de botanische literatuur

bleken enkele (soms schijnbare) tegenstrijdigheden aan de oppervlakte te komen. In deze korte bijdrage proberen we een en ander te verduidelijken. Voor een goed begrip merken we op dat deze boomsoort een groot natuurlijk verspreidingsgebied heeft dat zich uitstrekt in de warmgematigde en subtropische zones vanaf de oostelijke Transkaukasus tot Japan (POWO 2022).

¹⁾ DIRK DE MEYERE, Franklin Rooseveltlaan 485, 9000 Gent, België. [dirk.de.meyere@skynet.be]



1 – *Albizia julibrissin*:
 een decoratieve kleine boom.
 Parc Floral, Paris
 [K. Camelbeke, 08-07-2015]

OORSPRONG VAN DE GENUSNAAM EN CORRECTE SCHRIJFWIJZE

De International Plant Name Index vermeldt bij het genus *Albizia*: “Eponymy: the generic name seems to honor FRANCESCO DEGLI ALBIZZI, who introduced the silk tree (*Albizia julibrissin*) to the Italian gardens in 1749. Some authors spell the generic name as Albizzi (sic)”. De meeste courante dendrologische werken vermelden de oorsprong van deze genusnaam niet. REHDER (1940, p. 484) noteert wel: “After F. DEGLI ALBIZZI, an Italian nobleman”. Andere bronnen refereren niet naar FRANCESCO maar naar FILIPPO DEGLI ALBIZZI.

Reeds in 1872 stelde baron FERDINAND VON MUELLER, toenmalig directeur van de botanische tuin van Melbourne, in een korte publicatie over de Australische *Albizia*-soorten, vast dat er weinig bekend was in de toenmalige literatuur over de oorsprong van de genusnaam. Daarom nam hij contact op met Dr. GIGLIOLI van Florence om in de Florentijnse bibliotheken de originele publicatie

van het genus *Albizzia* (sic) te gaan opzoeken. Uit de verkregen informatie specificeert VON MUELLER: “The founder of the genus in question, Dottor ANTONIO DURAZZINI, was a Florentine, who lived and wrote in the latter half of the last century. His description of the genus *Albizzia* (sic), which, by the way, is dedicated to an old and noble family, the ALBIZZI, was read before the still existing Society of the Georgofili, and his communication bears the following title: Memoria sull’albero detto volgarmente Julibrissin, letta il di 5 Agosto 1772, nella Società de Georgofili dal. Sig. Dott. ANTONIO DURAZZINI, Socio onorario di tale Accademia.” Er wordt in die tekst ook vermeld hoe de “julibrissin plant” in 1749 vanuit Constantinopel (het huidige Istanbul) werd geïntroduceerd in Toscane door de “Knights of Santo Stephano” en hoe de plant er uiteindelijk met succes werd gekweekt. Tevens stelt DURAZZINI voor om het nieuwe genus *Albizia* (met één “z”!) te noemen aangezien een lid van deze illustere familie een van de eersten was om de plant in Toscane te introduceren.

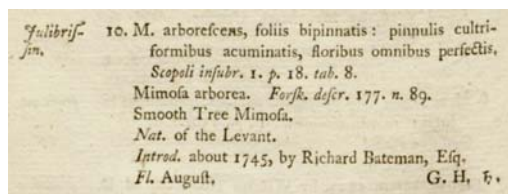
Voor een revisie van de *Albizia*-soorten die voorkomen op het vasteland van ZO-Azië heeft IVAN NIELSEN (1979) nogmaals de uiterst zeldzame publicatie van DURAZZINI in Florence opgespoord en nagekeken. Hij bevestigt de bevindingen van FERDINAND VON MUELLER: zaden van *Albizia julibrissin* werden in 1749 uit Constantinopel meegebracht naar Toscane meer bepaald door ridder (“knight”, “chevalier”, “cavalier”) FILIPPO DEGLI ALBIZZI. NIELSEN stelt ook dat de schrijfwijze *Albizia* de enige geldige is omdat die oorspronkelijk zo werd gepubliceerd. Deze verduidelijking was nodig want tal van auteurs (o.a. BENTHAM 1844, VON MUELLER 1872, REHDER 1940) schreven de genusnaam als “*Albizzia*” in navolging van BOIVIN (1838) die DURAZZINI’s publicatie het eerst ontdekt had en de genusnaam “ten onrechte corregerde”.

HET JAAR VAN INTRODUCTIE IN HET WESTEN: 1745 OF 1749?

Uit voorgaande lijkt het wel of *Albizia* in 1749 voor het eerst werd geïntroduceerd in Europa maar is dat wel zo? Veel bekende dendrologische werken (REHDER 1940, CLARKE 1976, DE KONING & VAN DEN BROEK 2009, LANCASTER 2019) noemen 1745 als jaar van introductie (in cultuur) zonder veel verdere specificatie.

Grondiger speurwerk leverde uiteindelijk een aanwijzing bij AITON (1789). In zijn Hortus Kewensis, een catalogoog van de planten die toen gekweekt werden in de botanische tuin van Kew, vermeldt hij bij *Albizia julibrissin*: “Native of the Levant. Introd. about 1745 by RICHARD BATEMAN Esq.” [Ill. 2]. Hieruit zouden we mogen concluderen dat onze plant vroeger in Engeland dan in Italië gearriveerd was.

Totdaar wat Europa betreft. Maar wanneer en hoe kwam *Albizia* in Noord-Amerika terecht? Sommige websites (NORTH CAROLINA PLANT TOOLBOX, STATE UNIVERSITY) vermelden: “introduced in the United States in 1745” wat toch wat vragen oproept. Bij PETER LOEWER (2004) vinden we wel meer informatie waar hij beschrijft hoe *Albizia julibrissin* in de tuin terecht kwam van THOMAS JEFFERSON, eerste president van de VS en tevens fervent tuinier en landschapsarchitect! We citeren (p. 142): “On April 13, 1809, Jefferson planted thirty-two seeds of a tree called *Mimosa julibrissin* (sic), today known as *Albizia julibrissin*” en verder: “ANDRÉ MICHAUX found the seeds in Paris, where they had originally arrived from China in the hands of that intrepid Frenchman PIERRE D’INCARVILLE.... MICHAUX started a small nursery at Ten Mile Station, north of Charleston, and by 1790 had planted those seeds that gave *Albizia* its beginnings in North America”. Hieruit blijkt dat *Albizia* heel wat later in Amerika terecht kwam dan in Europa.



2 – Vermelding van *Albizia julibrissin* (als *Mimosa julibrissin*) in de Hortus Kewensis [AITON, 1789]

De rol die MICHAUX speelde in de uitwisseling van tal van planten tussen Europa en N-Amerika wordt goed weergegeven door DAVID STUART (2002) in “The Plants that shaped our Gardens”. ANDRÉ MICHAUX werkte vanaf eind 1785 als “plant prospector” voor de Franse koning in Amerika en stuurde tal van nieuwe plantensoorten naar de Jardin du Roi. Hij wou ook levende planten naar Frankrijk sturen en begon een kwekerij in Bergen County, New Jersey (nu onderdeel van

de Hoboken Cemetery). Kort daarop, in 1786, startte hij ook meer zuidelijk, waar het klimaat zachter was, een nieuwe tuin (hij kocht er 100 acres nabij Charleston, South Carolina). STUART (p. 54) schrijft hierover: “The new southern garden was also to store plants from France; American gardens could soon boast mimosas, silk trees (*Albizia julibrissin*), the crap myrtle (*Lagerstroemia indica*), the tea plant and other camellias.”

Noteren we hier terzijde dat D'INCARVILLE een Franse Jezuiet was die van 1740 tot 1757 in Beijing leefde en vooral in die omgeving en omliggende bergen zaden en herbariummateriaal verzamelde en naar Parijs stuurde (LANCASTER 1993). Hij zond niet alleen materiaal naar BERNARD DE JUSSIEU (Jardin du Roi, nu Jardin des Plantes van Parijs) maar ook naar PHILIP MILLER (Engelse Chelsea Physic Garden), de Botanische Tuin van St. Petersburg en PETER COLLINSON, een toen bekende Londense amateur-botanicus. D'INCARVILLE zou, volgens een lijst door EMIL BRETSCHEIDER (1898) samengesteld, in 1743 zeker herbariummateriaal van o.a. *Albizia julibrissin* naar Parijs gestuurd hebben (SYMOENS 2005, p. 124-125; FAASSEN 2006, p. 8). SYMOENS vermeldt hierbij: “Maar hoewel het zeker mogelijk is dat D'INCARVILLE zaden van deze soort naar Parijs, Sint-Petersburg en London stuurde, is er geen duidelijkheid over het opkweken.”

Interessant om te vermelden is dat BERNARD SYMOENS (2005) met een artikel getiteld “Zijdeboom”, verschenen in het tijdschrift van “De Vrienden van de Plantentuin” (Gent), een verdienstelijke bijdrage geschreven heeft waarbij hij vrij gedetailleerd ingaat op de introductie van *Albizia* in de westerse wereld evenals in België. Hij verwijst naar enkele vermeldingen van *Albizia julibrissin* (toen nog *Mimosa julibrissin* genoemd) bij het begin van de 19e eeuw nl. in een supplement van een plantencatalogoog van de Hortus Gandavensis

opgesteld door hoofdtuinier J.H. MUSSCHE (1806), in een lijst van JOSEPH PARMENTIER (1808), en een verkoopscatalogus van de collecties van een zekere J.B. VILLEBON te Brussel (1809).

CONCLUSIE

Albizia julibrissin werd via verschillende kanalen en tijdstippen verspreid vanuit het oosten (O-Transcaucasus tot Japan) naar de westerse wereld: introductie in Italië, Toscane, door FILIPPO DEGLI ALBIZZI vanuit Constantinopel (1749), in Frankrijk, Parijs, waarschijnlijk door PIERRE D'INCARVILLE vanuit China (Beijing) (ca. 1743), in Engeland, Kew, door RICHARD BATEMAN vanuit de Levant (1745), in N-Amerika door ANDRÉ MICHAUX vanuit Frankrijk (ca. 1786-1790). Over de introductie in onze streken, het huidige België, is weinig bekend; wel is zeker dat de plant, die toen niet winterhard was, als oranjeplant gekweekt werd begin 19e eeuw (SYMOENS 2005).

REFERENTIES

- AITON W. – (1789) – Hortus Kewensis, or, A catalogue of the plants cultivated in the Royal Botanic Garden at Kew: Diadelphia – Cryptogamia. Vol. 3. 547 p. London. [p. 440]
- BENTHAM G. – (1844) – Notes on *Mimoseae*, with a synopsis of species. Tribe III. *Acacieae*. *London J. Bot.* 2: 82-112 & 195-226. [p. 84]
- BOIVIN A. – (1838) – *Albizzia*. *Encyclopédie du XIXe siècle* 2: 33-? (not seen).
- BRETSCHEIDER E. – (1898) – History of European Botanical Discoveries in China. Vol. I. St. Petersburg. [p. 53]
- CLARKE D.L. (chief ed.) – (1976) – W.J. Bean. Trees & Shrubs Hardy in the British Isles. vol. I. A-C. 8th rev.ed. Repr.1980. 845 p. John Murray, London. [p. 271]

- DE KONING J. & VAN DEN BROEK W. – (2009) – Dendrologie van de Lage Landen. 14e dr. Nederlandse Dendrologie. 1e dr. Dendrologie van de Lage Landen. 547 p. KNNV, Zeist. [p. 169]
- DURAZZINI A. – (1772) – Memoria sull'albero detto volgarmente julibrissin. *Magazzino Toscano* III(4): 1-14. [partly accessible on <https://www.georgofili.it/gallery/magazzino-toscana-e-nuovo-magazzino-toscana/24>; Fig. on: <https://www.georgofili.it/Media/?c=98f6d1be-1c34-420f-bc2c-64a1a7b1603f>; title page on: <https://www.georgofili.it/Media/?c=8ae66d9f-d817-4b8e-ae18-f81c8b97a5ca>; Acc. 04/02/2022]
- FAASSEN A.H.J. – (2006) – Wie zochten en introduceerden onze uitheemse bomen en struiken? Deel 2, Azië. *Dendroflora* 43: 4-30. [<https://edepot.wur.nl/148966>; Acc. 16/02/2022]
- IPNI – (2022) – International Plant Names Index. Published on the Internet <http://www.ipni.org>, The Royal Botanic Gardens, Kew, Harvard University Herbaria & Libraries and Australian National Botanic Gardens. [<https://www.ipni.org/n/30017224-2>; Acc. 23/01/2022]
- LANCASTER R. – (1993) – Travels in China. A Plantsman's Paradise. 520 p. Antique Collectors' Club, Woodbridge. [p. 29]
- LANCASTER R. (rev.ed.) – (2019) – The Hillier Manual of Trees & Shrubs. Rev. & updated. 9th ed. 635 p. Hillier Nurseries & RHS. [p. 34]
- LOEWER P. – (2004) – Jefferson's Garden. 272 p. Stackpole Books, Mechanicsburg, Pennsylvania. [p. 142-143]
- NIELSEN I. – (1979) – Notes on the genus *Albizia* Durazz. (Leguminosae-Mimosoideae) in Mainland S.E. Asia. *Adansonia*, ser. 2, 19(2): 199-229.
- NORTH CAROLINA PLANT TOOLBOX (STATE UNIVERSITY) – (2022) – *Albizia julibrissin*. [<https://plants.ces.ncsu.edu/plants/albizia-julibrissin/>; Acc. 23/01/2022]
- POWO (Plants of the World Online) – (2022) – *Albizia julibrissin*. Distribution. [<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:473275-1>]
- REHDER A. – (1940) – Manual of Cultivated Trees and Shrubs. Hardy in North America. 2nd ed. repr. (1990). 996 p. Dioscorides Press, Portland. [p. 484]
- STUART D. – (2002) – The Plants that shaped our Gardens. 208 p. Frances Lincoln, London. [p. 53-54]
- SYMOENS B. – (2005) – Zijdeboom. De Vrienden van de Plantentuin 24(4): 122-129. [<https://space.fcob-baut.be/tijdschriften/2005%20-%20jaargang%2024-4.pdf>; Acc. 16/02/2022]
- VON MUELLER F. – (1872) – The genus *Albizia*: its origin and systematic limits considered. *J. Bot.* (10): 7-11.